

УДК 351.522.4:330.131.7(477)

І. Веселяк

ПРОБЛЕМА ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ

Визначено поняття зайнятості та основні причини безробіття. Проаналізовано рівень зайнятості населення за 2007 – 2008 рр. Узагальнено напрями державної політики в сфері зайнятості та запропоновано шляхи її удосконалення.

Ключові слова: зайнятість, безробіття, державна політика зайнятості.

Трансформаційні процеси в економічній системі, складний кризовий період 2008 – 2009 рр. в Україні сприяли загостренню низки проблем, зокрема проблеми зайнятості, напруги на ринку праці, недосконаlostі регулювання попиту і пропозиції робочої сили з боку держави й механізмів соціального захисту звільнених працівників. Таким чином, проблема зайнятості та соціальної захищеності населення на сьогодні є вельми актуальною і болючою як для суспільства, так і для держави загалом.

Зайнятість по своїй суті є двояка: з одного боку, вона визначає соціальний стан людей, з іншого – має ринковий прояв – це купівля-продаж робочої сили як одного з факторів виробництва. У ринковій економіці зайнятість зіштовхується з тим, що виробник відділений від засобів виробництва, що своєю чергою призводить до відчуження праці, а в підсумку – до безробіття. Наймані працівники – особи, які створюють продукт, позбавлені права власності на нього, їх діяльність контролює в своїх інтересах власник засобів виробництва, головна мета якого – це прибуток, а не сприяння повній зайнятості. Безробіття стало суспільним явищем і значною суспільною проблемою, що зумовило необхідність втручання держави у його регулювання.

Державна політика у сфері зайнятості не відповідає умовам нестабільної економічної ситуації. Різке скорочення обсягів виробництва, зменшення кількості робочих місць, зростання рівня цін призводять до збільшення чисельності безробітних, зменшення реальних доходів громадян, зубожіння населення. У кризових умовах необхідно звернути увагу на оптимізацію зайнятості, розвиток малого та середнього бізнесу, забезпечення рівних можливостей на ринку праці. Держава повинна активно реалізовувати програми політики покращення зайнятості.

Проблеми зайнятості, можливості удосконалення державного регулювання та державної політики зайнятості розглядалися багатьма зарубіжними вченими, починаючи ще від Дж. Кейнса та К. Маркса [1]. Проблеми ефективної зайнятості досліджували М. Алле, Р. Еренберг, М. Портер, Р. Сміт, Дж. Ріфкін, Й. Шумпетер. Загальнотеоретичні основи розвитку ринку праці та зайнятості в Україні розглядалися в працях В. Близнюк, Д. Богині, В. Будкіна, Т. Коропчук, Т. Мірошніченко, Л. Шевченко, Т. Заєць, М. Корецького [2]. Зайнятість в умовах трансформаційної економіки досліджувалася в працях В. Секретарюка, В. Герасимчука, А. Колота, В. Летюха, Л. Чижова [3].

У науковій літературі проблема зайнятості розглядається переважно з економічного боку, а питання удосконалення державної політики в сфері зайнятості та безробіття є фрагментарними і потребують подальшого дослідження.

Метою написання статті є обґрунтування напрямів удосконалення державної політики зайнятості в сучасних умовах нестабільної економічної ситуації. Для реалізації поставленої мети нами визначено такі завдання: визначити поняття зайнятості та основні причини безробіття; проаналізувати рівень зайнятості населення України за 2007 – 2008 рр.; узагальнити напрями державної політики в сфері зайнятості та запропонувати шляхи її удосконалення.

Зайнятість – це головна характеристика ринку праці, саме вона визначає соціально-економічний розвиток країни. У законодавстві України дається таке визначення зайнятості: зайнятість – це діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих та суспільних потреб, і така, що, як правило, приносить їм дохід у грошовій або іншій формі [4]. У ринковій економіці зайнятість – це сукупність соціально-економічних відносин із приводу включення суб'єкта праці в сферу матеріального і нематеріального виробництва за допомогою купівлі-продажу робочої сили з метою задоволення ним потреби в праці й одержання доходу.

Ефективною вважається зайнятість, що забезпечує належний дохід, здоров'я, підвищення особистості, зростання освітнього й професійного рівнів для кожного члена суспільства на основі зростання суспільної продуктивної праці [5].

Ефективність можна визначити трьома групами показників:

- пропорції розподілу ресурсів праці суспільства за їх типом участі в суспільно корисній діяльності;
- рівень зайнятості працездатного населення в суспільному господарстві;
- структура розподілу працюючих за галузями економіки [6].

Зайнятість населення регулюється ринком та державою. За останньою завжди закріплені класичні функції боротьби з монополіями, стимулювання ділової активності, захист прав власності, забезпечення законності, свободи підприємництва, регулювання грошового обігу, формування і подальша реалізація соціальної політики.

В Україні до зайнятого населення належать громадяни, які проживають на її території на законних підставах, працюють по найму на умовах повного або неповного робочого дня (тижня) [7].

Правове регулювання зайнятості населення на найвищому рівні здійснює Міністерство праці і соціальної політики України, на регіональних рівнях – центри зайнятості по місцях.

Основні засади регулювання праці і зайнятості населення визначаються виключно законами України. До них належать:

- Кодекс законів про працю України;
- Закон України “Про зайнятість населення”;
- Закон України “Про охорону праці”;
- Закон України “Про колективні договори і угоди”;
- Закон України “Про оплату праці”;
- інші законодавчі акти та міжнародні угоди.

Праця – це одне із основних джерел багатства, фактор зростання виробництва. Суспільство завжди є зацікавлене питанням про ефективність використання робочої сили, оскільки доведено, що зростання безробіття на 1% скорочує валовий національний продукт (далі — ВВП) на 2% [8].

В економічній ситуації, що склалася в 2008 – 2009 рр. у світі та в Україні зокрема, безробіття стало однією із основних соціально-економічних проблем, зумовивши поглиблення бідності, соціальної нестабільності, зростання злочинності, недовикористання суспільних ресурсів.

Як відбувається розрахунок показників безробіття?

Для прикладу, розглянемо методику, розроблену Міжнародною організацією праці (далі – МОП).

Спершу здійснюється збір даних на основі щомісячних опитувань майже 50 тис. випадково обраних сімейних господарств. Приклади запитань: чи мав індивід роботу на минулому тижні? Чи пробував її знайти? Скільки часу витратив на пошуки? Які дії робив для досягнення мети? Враховуючи відповіді на поставлені запитання, до безробітного населення належать особи віком понад 16 років, які в розглянутий період не мали роботи (дохідного заняття), займалися її активним пошуком і були готові приступити до неї. Ті особи, які були не зайняті в суспільному виробництві, не прагнули отримати роботу, не враховуються при визначенні кількості економічно активного населення.

Особливу категорію становлять військовослужбовці, які при визначенні кількості робочої сили, зайнятої в цивільному секторі, не враховуються. Це позначається в розрахунку загальної норми безробіття і норми безробіття для цивільного сектору.

Але навіть методологія МОП не може перебороти деяких неточностей, пов'язаних із виміром рівня безробіття, через що завжди є критика як стосовно зменшення дійсної кількості безробітних, так і його перебільшення.

Що ж є причиною безробіття?

Аналіз причин безробіття дають багато економічних шкіл. Наприклад, Т. Мальтус, англійський економіст-священик, зауважив, що безробіття зумовлюють демографічні причини, в результаті яких темпи приросту населення перевищують темпи зростання виробництва [9]. К. Маркс у своїй праці “Капітал” відзначав, що з технічним прогресом росте маса і вартість засобів виробництва, що припадають на одного працівника. Це призводить до відносного відставання попиту на працю від темпів нагромадження капіталу, і це є основною причиною безробіття [10]. Дж. Кейнс представив логічну модель механізму, що розкручує економічну нестабільність і її інтегральну складову – безробіття. Дж. Кейнс помітив, що в міру росту національного господарства в розвинутому ринковому господарстві у більшості населення не весь дохід споживається, визначена його частина перетворюється в заощадження. Щоб вони перетворилися в інвестиції, необхідно мати визначений рівень так званого ефективного попиту, споживчого й інвестиційного. Падіння споживчого попиту гасить інтерес вкладати капітал, і, як наслідок, знижується попит на інвестиції. При падінні стимулів до інвестування, виробництво не росте і навіть може згортатися, що призводить до безробіття [11].

Цікаве трактування безробіття у англійського економіста А. Пігу. У своїй праці “Теорія безробіття” він обґрунтував тезу про те, що на ринку праці діє недосконала конкуренція, що призводить до завищення ціни праці. Тому багато економістів вважали, що роботодавцю вигідніше заплатити високу заробітну плату кваліфікованому фахівцю, здатному збільшити вартість випуску продукції. За рахунок високопродуктивної праці підприємець отримує можливість скоротити робочий персонал [12].

На сучасному етапі основними причинами безробіття в Україні є: вивільнення внаслідок реорганізації чи ліквідації виробництва, скорочення штатів, звільнення за власним бажанням, неможливість знайти роботу після закінчення школи, вищого навчального закладу (далі – ВНЗ), звільнення через закінчення терміну контракту.

До 90-х рр. XX ст. у постсоціалістичних країнах безробіття офіційно не визнавалося. В Україні вперше у 1991 р., коли було прийнято Закон “Про зайнятість населення”, законодавчо визначалася проблема наявності безробіття [13].

Також важливою є проблема міграції робочої сили. Експертні оцінки дають підставу стверджувати, що реальна кількість працівників-мігрантів у десятки разів більша за офіційну. Згідно із результатами загальнонаціонального соціологічного моніторингу, досвід тимчасової трудової міграції за кордон мають члени 10,2% українських сімей. За інформацією дипломатичних представництв України, в Польщі перебувають 300 тис. громадян України, в Італії та Чехії – по 200 тис., у Португалії – 150 тис., Іспанії – 100 тис., Туреччині – 35 тис., у США – 20 тис. Водночас існують й інші оціночні дані щодо кількості українських працівників-мігрантів. Деякі економісти називають цифру до 5 млн осіб [14].

В умовах нестабільної економічної ситуації до основних причин виникнення безробіття в Україні, на нашу думку, треба віднести: спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу; важкі умови праці; нерегулярну чи взагалі відсутню виплату заробітної плати.

За даними Державного комітету статистики у 2008 р. спостерігалось збільшення рівня економічної активності населення від 71,7% до 72,3% населення відповідного віку та збільшення рівня зайнятості від 66,7% до 67,3%. Водночас, за методологією МОП, кількість безробітного населення у порівнянні з 2007 р. зросла на 0,5%; кількість незайнятих громадян, які перебували на обліку в державній службі зайнятості впродовж року – на 3,4%; кількість вільних робочих місць (вакансій) зменшилася на 46,3%; рівень працевлаштування незайнятого населення за допомогою державної служби зайнятості знизився від 4,4% до 43,3%.

В умовах кризи скорочення виробництва супроводжується практикою неповної зайнятості працівників, переведення їх на скорочений графік роботи (в 2,4 раза збільшилося в порівнянні з 2007 р.), надання відпусток за власний рахунок з ініціативи адміністрації (збільшення на 41,8%). Зростання кількості осіб, які працювали в умовах вимушеної неповної зайнятості, відбулось в основному у IV кварталі 2008 р., зокрема у грудні кількість працівників, які перебували в адміністративних відпустках, становила 829,0 тис. осіб, або 7,5% кількості штатних працівників, кількість працюючих у режимі скороченого робочого дня (тижня) становила відповідно 928,0 тис. осіб, або 8,5%.

Кожен працівник, який перебував у вимушеній відпустці, не працював із цієї причини протягом 2008 р. у середньому 148 год., а через скорочення тривалості робочого дня (тижня) – 139 год., в промисловості – 155 та 141 год. відповідно. Питома вага втрат із зазначених причин у фонді робочого часу, що відповідає режиму роботи підприємств, зросла і становила 0,9% (у 2007 р. – 0,6%).

Загалом у 2008 р. кожним працівником у середньому відпрацьовано 1687 год., що становить 86,8% фонду робочого часу, встановленого на підприємствах, у 2007 р. ці показники дорівнювали 1689 та 87,4% відповідно.

Окрім того, збільшилася кількість працівників, які вчасно не отримують заробітної плати, в 3,1 раза, а загальна сума боргу з виплати заробітної плати зросла на 77,8%.

Кількість безробітних (за методологією МОП) віком 15 – 70 років, порівняно з 2007 р. збільшилася на 7,5 тис. осіб, або на 0,5%, та становила 1,4 млн осіб. Серед безробітних майже три чверті становили мешканці міської місцевості (1,0 млн осіб), решту – сільські жителі (397,6 тис. осіб). Загальне зростання кількості безробітного населення віком 15 – 70 років відбулося в переважно за рахунок осіб працездатного віку (на 7,3 тис. осіб, або на 0,5%).

Найвищий рівень безробіття спостерігався серед молоді віком 15 – 24 роки, найнижчий – серед осіб віком 50 – 59 років.

Рівень безробіття населення працездатного віку (за методологією МОП) зображено на рис. 1. Він у 2,4 раза перевищував рівень зареєстрованого безробіття, розрахованого по відношенню до економічно активного населення працездатного віку (у жінок – у 1,8 раза, чоловіків – у 3,3 раза, міського населення – у 3,5 раза, сільського населення – у 1,3 раза).

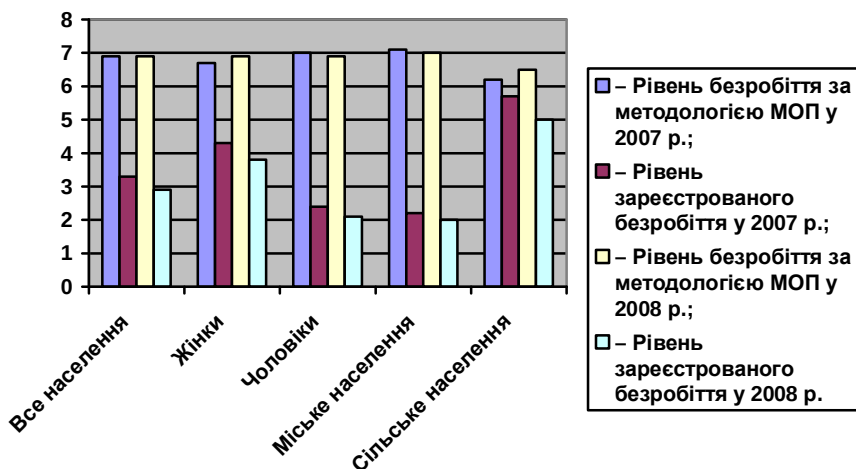

Рис. 1. Рівень безробіття серед економічно активного населення працездатного віку за статтю та місцем проживання у 2007 – 2008 рр.

Статус безробітних упродовж 2008 р. набули 1,1 млн незайнятих осіб, що на 17,7% більше, ніж у 2007 р. Середньомісячна кількість зареєстрованих безробітних, порівняно з 2007 р., зменшилась на 11,5% та становила у 2008 р. 596,0 тис. осіб, що дорівнює майже половині (41,9%) кількості безробітних працездатного віку, визначених за методологією МОП.

Рівень зареєстрованого безробіття в середньому за 2008 р. становив 2,9% економічно активного населення працездатного віку. Зазначений показник був вищим серед жінок (3,8%), порівняно з чоловіками (2,1%), та у населення сільської місцевості (5,0%), порівняно з міськими жителями (2,0%). Треба зазначити, що на кінець 2008 р. рівень зареєстрованого безробіття становив 4,1% економічно активного населення працездатного віку.

Для зареєстрованого безробіття притаманна суттєва регіональна диференціація. Найвищий рівень зареєстрованого безробіття, як і рівень безробіття

(за методологією МОП), у 2008 р. спостерігався у Тернопільській області, а найнижчий – у м. Київ.

У грудні 2008 р. стало помітним зниження потреби в працівниках на заміщення вільних робочих місць у порівнянні з відповідним місяцем 2007 р. в усіх видах економічної діяльності. За регіонами найбільше зниження потреби в працівниках на кінець 2008 р., порівняно з відповідним періодом 2007 р., відбулося у Запорізькій (на 71,8%), Кіровоградській (на 69,7%) та Черкаській (на 60,3%) областях. Зростання цього показника спостерігалось лише в Луганській (на 24,9%) та Херсонській (на 4,9%) областях. Навантаження незайнятого населення на 10 вільних робочих місць (вакансій) за регіонами країни найбільше зросло в Черкаській (від 237 до 767 осіб), Івано-Франківській (від 196 до 482 осіб), Хмельницькій (від 228 до 483 осіб) та Вінницькій (з 146 до 387 осіб) областях.

Тенденція до соціального розшарування тільки укріпилася. Хоча бюджетникам і збільшують послідовно зарплати, але розрив в оплаті праці між ними та найманими працівниками зростає. Диференціація розміру заробітної плати у 2008 р., як і раніше, визначалася видом економічної діяльності. Найбільш оплачуваними в країні були працівники авіаційного транспорту та фінансових установ, у яких розмір заробітної плати у 2 рази перевищив середній в економіці. Серед промислових видів діяльності на підприємствах із добування паливно-енергетичних корисних копалин та з виробництва коксу, продуктів нафтоперероблення рівень оплати праці був у 1,5 рази вищий, а ніж середній в економіці та на третину – а ніж у промисловості.

Водночас рівень оплати праці працюючих у закладах охорони здоров'я та освіти залишається нижчим на 19,8% – 34,8% за середній показник в економіці. Це свідчить про низьку вартість робочої сили у видах діяльності, які забезпечують надання соціально важливих послуг.

Також при збереженні постійно високих темпів приросту значно нижчою залишається заробітна плата працівників сільського господарства, рибальства та рибництва, а також виробництва текстилю, одягу, хутра, шкіри та виробів зі шкіри. Співвідношення рівня оплати праці в зазначених видах діяльності з середнім в економіці не перевищує 60%.

Диференціація розмірів заробітної плати за видами економічної діяльності є головним чинником міжрегіональних відмінностей.

Найвищу заробітну плату у 2008 р., як і раніше, отримували працівники підприємств Києва (у 1,7 рази більше, а ніж в середньому в країні), а також регіонів, де сконцентровані підприємства гірничо-металургійного комплексу: Донецької, Дніпропетровської, Запорізької областей, а також Київської області (на 0,3 – 11,6% більше). Найнижчі показники (відповідно на 23,6 – 27,3% нижче) були у працівників Тернопільської, Чернігівської, Херсонської та Волинської областей.

Розподіл працівників за розмірами заробітної плати свідчить про відсутність залежності розміру зарплати від професійно-кваліфікаційного рівня працівників як у сфері послуг, так і виробництва. Наприклад, в установах освіти, де працівники мають високий кваліфікаційний та професійний рівень, забезпечений вищою освітою, у грудні 2008 р. лише у 15,8% працюючих нарахована заробітна плата перевищувала 2500 грн., в установах охорони здоров'я та соціальної допомоги ще менше – у 8,2%. Водночас серед зайнятих у сфері фінансової діяльності зазначена категорія становила половину.

Кризові явища, що намітилися наприкінці 2008 р., спричинили загострення ситуації у сфері розрахунків із працівниками. Заборгованість із виплати заробітної

плати на 1 січня 2009 р. досягла 1188,7 млн грн., порівняно із 668,7 млн грн. на цю ж дату у 2008 р. Таке стрімке зростання порушило тенденцію постійного щорічного зменшення показника, яке спостерігалось впродовж останніх десяти років. Динаміка показника впродовж 2008 р. була неоднозначною: починаючи з жовтня сума боргу зростала значно швидшими темпами, ніж у січні – вересні, а станом на 1 грудня 2008 р. у 2,6 раза перевищила рівень на початок року.

Протягом 2008 р. сума несплаченої заробітної плати збільшилася в усіх регіонах України, за винятком Тернопільської області, за цього найсуттєвіше – у Донецькій (на 94,6 млн грн.), Харківській (на 56,2 млн грн.) областях та у м. Київ (на 90,8 млн грн.).

Протягом 2008 р. заборгованість працівникам економічно активних підприємств збільшилася в 3,1 раза (на 514,8 млн грн.) і на 1 січня 2009 р. становила 760,6 млн грн.

Високі темпи зростання суми несплаченої заробітної плати у 2008 р. спостерігалися в усіх видах економічної діяльності. Найбільший приріст заборгованості зафіксовано на економічно активних підприємствах промисловості (279,2 млн грн.) та будівництва (120,7 млн грн.).

У регіональному розрізі збільшення суми боргу економічно активних підприємств спостерігалось у 26 регіонах, де темпи зростання становили від 9,3% в Одеській області до 48,9 % у м. Київ. Виняток становила Автономна Республіка Крим, де заборгованість зменшилася на 0,7%.

На 1 січня 2009 р. вчасно не отримали заробітну плату 371,7 тис. осіб, що становить 3,4% від загальної кількості штатних працівників, охоплених спостереженням. Рік тому ці показники становили, відповідно, 119,4 тис. осіб та 1,1%. Кожному із зазначених працівників не виплачено в середньому 1820 грн., що майже на рівні середньомісячної заробітної плати за 2008 р.

Серед регіонів найбільша питома вага працівників, яким не виплачено заробітну плату, зафіксована у Житомирській (11,3% від загальної кількості штатних працівників регіону), Луганській (7,2%) та Донецькій (5,6%) областях [15].

Безробіття призводить до посилення соціальної напруги, посилення соціальної диференціації, загострення криміногенної ситуації; падіння трудової активності; скорочення податкових надходжень; зменшення ВВП; падіння життєвого рівня населення; зростання виплат на допомогу безробітним.

Однак потрібно врахувати, що безробіття має і позитивні наслідки, а саме: зростання конкуренції між працівниками, підвищення соціальної цінності робочого місця, стимулювання підвищення інтенсивності та продуктивності праці.

Сприяти ефективній зайнятості населення, подолати причини безробіття повинна держава. Наприклад, щоб збільшити зайнятість у сільській місцевості, необхідне державне заохочення та підтримка розвитку різних видів діяльності на сільських територіях, що підтверджується досвідом зарубіжних країн [16], створення сприятливого соціального середовища для підвищення престижу та мотивації праці, насамперед у молоді. Потрібно врахувати сезонність сільськогосподарської праці і забезпечити умови для рівномірної зайнятості протягом року.

Дуже важливим питанням є працевлаштування молоді. Першооснову молодіжної політики було закладено Декларацією “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні від 15.12.1992 р. і Законом України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” від 05.02.1993 р. Однак нормативно-законодавчі акти, що регулюють молодіжну зайнятість, є

недосконалими, не враховують сучасні економічні та соціальні реалії. Потрібно на державному рівні сприяти створенню молодіжних підприємств, підприємств для працевлаштування молоді у вільний від навчання час, активно створювати, в подальшому удосконалювати та розвивати систему відділів сприяння працевлаштування випускників та молоді при ВНЗ чи при службах зайнятості.

В умовах економічної кризи Верховною Радою України був прийнятий Закон “Про внесення змін в деякі закони України відносно зменшення впливу світової економічної кризи на сферу зайнятості населення”. Відповідно до цього закону в умовах виникнення страхового ризику Фонд загальнообов’язкового державного соціального страхування України (далі – Фонд) на випадок безробіття може здійснювати заходи, направлені на попередження настання страхових випадків, у межах засобів, передбачених бюджетом Фонду. До цих заходів належать:

- фінансування витрат роботодавця на оплату праці працівників, які з метою запобігання вивільненню тимчасово переводяться за їх згодою на іншу роботу (до 6 місяців протягом року);

- фінансування витрат працедавця на професійну перепідготовку чи підвищення кваліфікації працівників, відносно яких є загроза вивільнення через реорганізацію чи репрофілювання підприємства, тимчасову зупинку виробництва, за умови збереження за працівниками робочого місця;

- інші профілактичні заходи, визначені правлінням Фонду.

Порядок здійснення профілактичних заходів, направлених на попередження настання страхових випадків, затверджується правлінням Фонду загальнообов’язкового державного соціального страхування, при узгодженні з центральним органом виконавчої влади в сфері праці та соціальної політики. Стосовно осіб, які отримують допомогу з часткового безробіття, профілактичні заходи не використовуються.

На основі проведеного дослідження ми зробили такі висновки:

- зайнятість населення є найважливішою характеристикою ринку праці;
- питання ефективної зайнятості населення є особливо актуальним в умовах нестабільної економіки;

- до основних причини безробіття в Україні можна віднести: міграцію робочої сили, спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу; важкі умови праці; нерегулярну чи взагалі відсутню виплату заробітної плати.

На нашу думку, необхідним є: якісно змінити діючий соціально-економічний курс, переглянути пріоритети соціально-економічної політики, щоб основою зробити людину з її інтересами. Тільки така політика може стати основою для консолідації суспільства, для виходу з кризової ситуації з якомога меншими втратами. Вирішення короткотривалих проблем повинно враховувати можливості досягнення стратегічних цілей.

В умовах кризи та посткризової ситуації головна ціль державної політики повинна полягати в забезпеченні гарантованого прожиткового мінімуму.

Основні напрями політики боротьби з безробіттям: оптимізація зайнятості, розвиток підприємництва, сприяння посиленню здатності працівників до адаптації, забезпечення рівних можливостей на ринку праці. Держава повинна активно висувати та реалізовувати програми політики покращення зайнятості. Зокрема, здійснювати якісну професійну підготовку, надавати дотації підприємцям, які беруть на себе зобов’язання підтримувати обумовлений рівень зайнятості, надавати консультаційну допомогу безробітним, створити сприятливі умови для бажаних

відкрити власну справу, створювати робочі місця для молоді. На нашу думку, пасивні державні програми, такі як виплати з безробіття чи програми дочасного виходу на пенсію, доцільно переглянути і визначити їх доцільність.

В Україні повністю не враховується ні реальне безробіття, ні приховане безробіття. Це пов'язано з обмеженістю коштів, виділених державою, які є необхідними для його успішного регулювання. Державна політика повинна спрямовуватися на стабілізацію рівня життя населення, розвиток та удосконалення систем безперервної освіти, соціального захисту.

Необхідно привести українське законодавство до рівня міжнародних норм, впровадити механізми захисту внутрішнього ринку праці, постійно удосконалювати державні та регіональні програми зайнятості населення, удосконалити та сприяти розвитку єдиної цілісної системи безперервної професійної освіти, сприяти стабільній діяльності стратегічно важливих підприємств, створити належні умови для діяльності малого та середнього бізнесу, легалізувати тіньову зайнятість тощо.

Напрями удосконалення державного регулювання зайнятості населення:

- удосконалення та активізація регуляторної функції Державної програми зайнятості;
- здійснення перманентного моніторингу ринку праці;
- постійне удосконалення Інтернет-системи вакансій робочих місць Державної служби зайнятості;
- включення на законодавчому рівні системи недержавних закладів працевлаштування до загальної структури механізму державного регулювання зайнятості.

В Україні є дефіцит робочих місць через порушення балансу між попитом і пропозицією праці. Основним важелем державної політики зайнятості має стати стимулювання попиту на працю. Необхідною умовою також є стабілізація національної економіки, створення надійного економічного середовища, рішучої боротьби з корупцією, удосконалення нормативної законодавчої бази, зміцнення банківського сектору, державна програма підтримки малого та середнього бізнесу. Потрібно знизити податковий тиск на підприємства, легалізувати тіньову економіку.

Регіональні ринки праці в Україні різко диференційовані. Тому загальнодержавна політика зайнятості населення має доповнюватися чіткими заходами на регіональному рівні з урахуванням місцевих особливостей.

Література

1. Зоїдзе Д. Р. Регулювання зайнятості населення [Текст] : автореф. на здоб. наук. ступ. к.е.н : 08.09.01 : Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / Д. Р. Зоїдзе. — Х. : [б. в.], 2004. — С. 3.
2. Баласинович Б. О. Зайнятість в умовах становлення інформаційного суспільства [Текст] : автореф. на здоб. наук. ступ. к.е.н : 08.01.01 : Економічна теорія / Б. О. Баласинович. — К. : [б. в.], 2005. — С. 3.
3. Зоїдзе Д. Р. Регулювання зайнятості населення... — С. 3.
4. Про зайнятість населення [Електронний ресурс] : Закон України // Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=803-12>.
5. Адміністративне управління трудовим потенціалом [Текст] / В. М. Гриньов, М. М. Новікова, М. М. Салун [та ін.]. — Х. : ХНЕУ, 2004. — С. 28.
6. Там само. — С. 32.
7. Про зайнятість населення...

8. Богиня Д. П. Основи економіки праці [Текст] : навч. посіб. / Д. П. Богиня. — 3-тє вид. — К. : Знання-Прес, 2002. — С. 270.
9. История экономической мысли [Текст] : курс лекц. — М. : Ассоциация авторов и издателей "Тандем", Издательство ЭКМОС, 1998. — 248 с.
10. Карл Маркс [Електронний ресурс] // Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Карл_Маркс.
11. Історія економічних вчень [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://ukrlib.net/istoriya-ekonomichnix-vchen/95-kriza-neoklasiki-i-genezis-kejnsvstva-dzh-kejns.html>.
12. Історія економічних вчень [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.library.if.ua/book/39/2637.html>.
13. Про зайнятість населення...
14. Чурилова О. В. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки / О. В. Чурилова // Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції [Текст]. — 2008. — Т. 2. — С. 183.
15. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
16. Лященко О. А. Професійне навчання та професійна підготовка як інструмент подолання безробіття / О. А. Лященко // Економіка і держава [Текст]. — 2008. — № 5. — С. 94.

I. Veseliak

EMPLOYMENT PROBLEM IN UKRAINE IN THE CONDITION OF THE ECONOMIC SITUATION INSTABILITY

The concept of employment and main reasons of unemployment are defined. Level of population employment in 2007-2008 is analysed. Ways of state policy improvement in the employment sphere are generalised.

Key words: employment, unemployment, state employment policy.